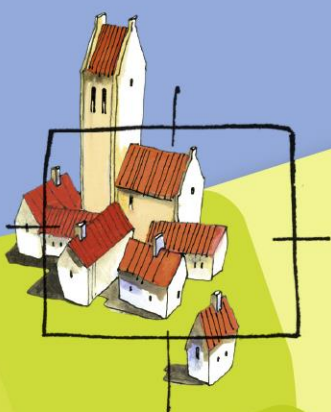

**Advies natuurwaarden sloop woningen
Wijnaldum en Midlum**

BügelHajema

Ruimte voor de leefomgeving

**Advies natuurwaarden sloop woningen
Wijnaldum en Midlum**

Inhoud

Rapport en bijlage

12 december 2017

Projectnummer 119.12.01.05.05

Ruimte voor de leefomgeving

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel van het advies	3
1.3	Informatie	3
1.4	Opzet van het rapport	3
2	Situatieschets en plannen	4
2.1	Ligging en huidige situatie	4
2.2	Voorgenomen ontwikkeling	7
3	Gebiedsbescherming	9
3.1	Wet natuurbescherming	9
3.2	Provinciaal ruimtelijk natuurbeleid	10
4	Soortenbescherming	12
4.1	Planten	13
4.2	Zoogdieren - vleermuizen	13
4.3	Zoogdieren – overige	16
4.4	Vogels	16
4.5	Amfibieën en vissen	19
4.6	Reptielen en ongewervelden	19
5	Conclusie en consequenties	20
5.1	Beschermde gebieden	20
5.2	Beschermde soorten	20
5.3	Uitvoerbaarheid	20
6	Bronnen	21
6.1	Veldbezoek	21
6.2	Bronnen	22

Bijlagen

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In verband met de sloop van meerdere woningen in Wijnaldum en Midlum is het nodig om de effecten van dit voornemen voor wat betreft ecologie in kaart te brengen. Daarom is een inventarisatie van natuurwaarden (Wet natuurbescherming en provinciaal ruimtelijk natuurbeleid) uitgevoerd. Het voorliggende rapport beschrijft de resultaten van het onderzoek.

1.2 Doel van het advies

Voorliggend Advies Natuurwaarden behandelt de ecologische beoordeling van de genoemde plannen. De effecten op natuurwaarden worden beoordeeld in relatie tot de Wet natuurbescherming (Wnb)¹ met de daaraan gekoppelde provinciale verordening en Verordening Romte Fryslân.

1.3 Informatie

De beschrijving van de relevante te beschermen natuurwaarden is gebaseerd op:

- bestaande bronnen, zoals databanken, verspreidingsatlassen, waarnemingsoverzichten, rapporten en websites;
- verkennend veldbezoek waarbij vooral is gekeken naar kritische en/of beschermde soorten, zowel wat betreft aanwezigheid van als potenties voor deze soorten;
- nader onderzoek naar de aanwezigheid van nest- en verblijfplaatsen van huismus en vleermuizen.

1.4 Opzet van het rapport

In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving van de projectgebieden en de voorgenomen ontwikkelingen weergegeven. De mogelijke effecten van deze plannen op beschermde natuurgebieden worden in hoofdstuk 3 beoordeeld in het kader van de Wet natuurbescherming en het provinciale natuurbeleid. Op basis van bekende verspreidingsgegevens en het veldbezoek worden de mogelijke effecten van de toekomstige plannen op, in het kader van de Wet natuurbescherming, beschermde flora en fauna bepaald (hoofdstuk 4). In hoofdstuk 5 'Conclusie en consequenties' wordt een samenvatting van de belangrijkste bevindingen van het onderzoek gegeven.

¹ De Wet natuurbescherming is op 1 januari 2017 in werking getreden en betreft zowel soortenbescherming als bescherming van (Europese) natuurgebieden.

2 Situatieschets en plannen

2.1 Ligging en huidige situatie

De projectgebieden omvatten meerdere woningen van de Bouwvereniging in de kernen Wijnaldum en Midlum in de gemeente Harlingen. Er zijn plannen voor renovatie dan wel sloop van de woningen. Hieronder volgt een omschrijving van de projectgebieden, waarbij de woningen voor de duidelijkheid zijn opgedeeld in 4 deelprojecten: de woningen van Midlum-Frittemastraat/Fonteinstraat, Midlum-Bernhardlaan/Julianalaan, Wijnaldum-S. van der Ploegstrjitte/Andreasstrjitte en Wijnaldum-Buorren 3 en 3a. De ligging van de projectgebieden is weergegeven in figuur 1 en 2.

Deelproject 1 – Wijnaldum-S. van der Ploegstrjitte/Andreasstrjitte

Het eerste deelproject betreft 17 woningen op de adressen S. van der Ploegstrjitte 1 t/m 19 (oneven huisnummers) en Andreasstrjitte 10 t/m 18 (even huisnummers) in de bebouwde kom van Wijnaldum. De woningen langs de S. van der Ploegstrjitte en Andreasstrjitte zijn gerangschikt in rijen van vijf woningen en zijn opgebouwd uit stenen muren en een met dakpannen bedekt zadeldak. In de tuinen om de woningen zijn bestrating, gazons, jonge bomen, struiken en hagen aanwezig.

Deelgebied 1 - Woningen aan de S. van der Ploegstrjitte in Wijnaldum (5 april 2017)

Figuur 1. Topografische kaart met de ligging van de te slopen woningen (rood) in Wijaldum (Bron kaartbeeld: Jan-Willem van Aalst, www.imerjis.nl. Bron webservice: Esri Nederland, www.esri.nl.)

Deelproject 2 – Wijaldum-Buorren 3 en 3a

Het tweede deelproject omvat de woningen Buorren 3 en 3a in de bebouwde kom van Wijaldum, een twee-onder-een-kapwoning aan de zuidoostzijde van het dorp waarvan de muren zijn opgebouwd uit bakstenen en waarvan het zadeldak is bedekt met dakpannen.

Deelgebied 1 – Woningen aan de Buorren in Wijaldum (5 april 2017)

Deelproject 3 – Midlum-Frittemastraat/Fonteinstraat

Het derde deelproject omvat 14 twee-onder-een-kapwoningen op de adressen Frittemastraat 3 t/m 9 (oneven nummers) en Fonteinstraat 16 t/m 34 (even nummers) in de bebouwde kom van Midlum. De woningen zijn opgebouwd uit bakstenen muren en hebben een zadeldak met dakpannen. De woningen worden omgeven door gazons met plaatselijk jonge bomen, struiken en bloemperken.

Deelgebied 2 – Woningen aan de Frittemastraat in Midlum (5 april 2017)

Figuur 2. Topografische kaart met de ligging van de te slopen woningen (rood) in Midlum (Bron kaartbeeld: Jan-Willem van Aalst, www.imergis.nl. Bron webservice: Esri Nederland, www.esri.nl.)

Deelproject 4 – Midlum-Bernhardlaan/Julianalaan

Het vierde deelproject betreft 7 woningen aan de Bernhardlaan 4 t/m 10 (even nummers) en de Julianalaan 5-9. De woningen aan de Bernhardlaan zijn twee-onder-een-kapwoningen, terwijl aan de Julianalaan drie rijtjeswoningen staan. Alle woningen zijn opgetrokken uit bakstenen muren en hebben een met dakpannen bedekt zadeldak. In de tuinen van de woningen zijn gazons, (liguster)hagen, jonge bomen en struiken aanwezig.

Deelgebied 3 – Woningen aan de Bernhardlaan in Midlum (5 april 2017)

Deelgebied 3 – Woningen aan de Julianalaan in Midlum (5 april 2017)

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

De hiervoor genoemde woningen worden gesloopt dan wel gerenoveerd. Hierbij wordt mogelijk vegetatie verwijderd en grond om de woningen vergraven. In totaal worden tot 26 woningen gebouwd,

waarvan 12 in Wijnaldum, 12 aan de Frittemastraat en Fonteinstraat in Midlum en 7 woningen aan de Bernhardlaan en Julianalaan in Midlum. Twee vrijgekomen kavels van deelgebied 4 in Midlum worden verkocht als vrije kavels. Bij de uitvoering vinden geen werkzaamheden plaats aan watergangen.

3 Gebiedsbescherming

Voor onderhavige projectgebieden is de volgende wet- en regelgeving op het gebied van gebiedsbescherming relevant: de Wet natuurbescherming, de Provinciale Structuurvisie en Provinciale Ruimtelijke Verordening.

3.1 Wet natuurbescherming

In de Wet natuurbescherming (Wnb) is de bescherming van specifieke natuurgebieden geregeld. Het betreft de Natura 2000-gebieden die een internationale bescherming genieten. Plannen en projecten met negatieve effecten op deze gebieden zijn vergunningplichtig. Relevant daarbij is dat de Wnb een externe werking kent. Van externe werking is sprake als activiteiten buiten een Natura 2000-gebied van invloed zijn op de natuurwaarden in een Natura 2000-gebied.

Figuur 3. Ligging van de projectgebieden (rood) ten opzichte van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Waddenzee (groen). (Bron kaartbeeld: Jan-Willem van Aalst, www.imergis.nl. Bron webservice: Esri Nederland, www.esri.nl.)

Inventarisatie

De gronden van de projectgebieden zijn geen onderdeel van een in het kader van de Wnb beschermd Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied betreft de Waddenzee op circa

1,7 kilometer ten westen van de woningen in Midlum en op circa 1,8 kilometer ten westen van de woningen in Wijnaldum (zie figuur 3). Andere Natura 2000-gebieden liggen op een grotere afstand van de projectgebieden. De projectgebieden hebben door de ligging op relatief grote afstand van de Waddenzee en binnen de bebouwde kom van Midlum en Wijnaldum geen belangrijke relaties met dit Natura 2000-gebied.

Effectbeoordeling

Gezien de ligging van de projectgebieden binnen de bebouwde kom van Midlum en Wijnaldum, de relatief grote afstand tot de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden en de aard van het project, kunnen negatieve effecten op Natura 2000-gebieden op voorhand worden uitgesloten.

Conclusie

Het project leidt niet tot negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van in het kader van de Wnb beschermde Natura 2000-gebieden. Daarom is voor het project geen vergunning van de Wnb nodig.

3.2 Provinciaal ruimtelijk natuurbeleid

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (voorheen Ecologische Hoofdstructuur genoemd) is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden in Nederland en vormt de basis voor het natuurbeleid. Het NNN is als beleidsdoel opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR). De begrenzing en ruimtelijke bescherming van het provinciale NNN is uitgewerkt in Streekplan Fryslân 2007 en de Verordening Romte Fryslân 2014.

Natuur buiten het NNN

Vanuit het Streekplan Fryslân 2007 en de Verordening Romte Fryslân 2014 wordt buiten de NNN-gebieden bij ruimtelijke plannen specifiek ingezet op de bescherming van bestaande natuurgebieden en natuurwaarden in agrarisch gebied, waaronder weidevogelparels en weidevogelkansgebieden.

Inventarisatie

De gronden van de projectgebieden zijn niet aangewezen als NNN, natuur buiten het NNN of weidevogelkansgebied. Het dichtstbijzijnde gebied dat is aangewezen als 'NNN-water' betreft de Waddenzee op respectievelijk 1,8 en 1,9 kilometer ten westen van Midlum en Wijnaldum. Gronden die zijn aangewezen als 'NNN-overige natuur' liggen op 2,8 kilometer en 4,5 kilometer ten zuiden van Midlum en Wijnaldum. Ten noorden van de bebouwde kom van Midlum en ten oosten van de bebouwde kom liggen kleine percelen met opgaande beplanting die zijn aangewezen als 'natuur buiten het NNN'. Weidevogelkansgebied ligt op respectievelijk 2,6 kilometer ten oosten en 2,8 kilometer ten zuidoosten van Wijnaldum.

Effectbeoordeling

Gezien de afstand tot op basis van de Verordening Romte Fryslân beschermde gebieden en de aard van het plan, zijn geen negatieve effecten op het NNN, natuur buiten het NNN en weidevogelkansgebied te verwachten. Het plan is derhalve op het punt van natuur niet in strijd met de Verordening Romte Fryslân.

Conclusie

Het plan leidt niet tot negatieve effecten op natuurgebieden die zijn aangewezen op basis van de Verordening Romte Fryslân. Het plan is niet in strijd met het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid.

4 Soortenbescherming

Wet- en regelgeving

Relevante wetgeving op het gebied van de soortenbescherming is uitgewerkt in de Wet natuurbescherming. De bescherming van flora en faunasoorten is in de Wnb opgedeeld in twee beschermingscategorieën:

- Strikt beschermde soorten:
 - soorten van de Vogelrichtlijn (artikel 3.1);
 - soorten van de Habitatrichtlijn (artikel 3.5).
- Overige beschermde soorten:
 - nationaal beschermde soorten (artikel 3.10).

Beschermingsregime

Voor beide categorieën geldt dat het verboden is opzettelijk exemplaren te doden, vangen of plukken en voortplantingsverblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of te beschadigen. Een belangrijk verschil tussen beide beschermingsregimes is dat voor de strikt beschermde soorten ook het opzettelijk verontrusten verboden is, terwijl dit voor de overige beschermde soorten niet het geval is.

Voor vogels geldt daarnaast dat het opzettelijk storen niet verboden is in geval de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Echter, voor vogels die in bijlage II van de Conventie van Bern staan geldt deze uitzondering niet. Daarnaast is er een lijst met jaarrond beschermde broedvogelnesten. Dat houdt in dat voor de op deze lijst genoemde vogelsoorten de nestplaats ook buiten het broedseizoen beschermd is.

Het beschermingsregime van de overige (nationaal) beschermde soorten is voor elke soort gelijk. Wel kunnen provincies voor deze soorten bij ruimtelijke ontwikkelingen vrijstelling van de verbodsbepalingen in artikel 3.10 verlenen. Deze zogenaamde vrijstellingslijsten zijn opgenomen in de provinciale verordeningen en komen tussen de provincies grotendeels overeen. De provincie Fryslân heeft in haar Verordening natuurbescherming opgenomen dat voor in totaal 24 soorten een vrijstelling geldt van de verboden genoemd in artikel 3.10 eerste lid Wnb. Een overzicht van deze soorten is opgenomen in bijlage 1.

Bronnen

Geraadpleegde databanken, verspreidingsatlassen, waarnemingsoverzichten, websites en rapporten zijn in de bronnenlijst opgenomen. Gegevens uit de geraadpleegde bronnen worden bij het bespreken van de verschillende soortengroepen alleen genoemd indien ze een meerwaarde voor het onderzoek hebben.

Veldbezoeken

De projectgebieden zijn op 5 april 2017 bezocht om een indruk te krijgen van de terreinomstandigheden van de projectgebieden, de omgeving en de voorkomende flora en fauna. Daarnaast is in 2017 nader onderzoek uitgevoerd naar huismus en vleermuizen (voor details zie paragraaf 6.1).

Beschrijving resultaten

Op basis van de verzamelde informatie middels bronnen- en veldonderzoek, bekende ecologische principes en expert judgement volgt onderstaand per soortgroep een beschrijving van de (te verwachten) effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten. Indien het nemen van vervolgstappen (zoals aanvullend onderzoek of het aanvragen van een ontheffing) nodig is, wordt dit eveneens vermeld.

4.1 Planten

Inventarisatie

De vegetatie in de projectgebieden bestaat uit tuinen en aangrenzende groenstroken en gazons binnen de bebouwde kom. In de gazons en tuinen zijn veelal algemene plantensoorten, zoals gewone melkdistel, paardenbloem, smalle weegbree, kleine veldkers, Engels raaigras, straatgras, madeliefje, witte klaver, klimop en paarse dovenetel aanwezig. De opgaande beplanting bestaat uit onder meer haagliguster, Japanse sierkers en es.

De aangetroffen soorten duiden op voedselrijke omstandigheden. Beschermde plantensoorten zijn niet in de projectgebieden aangetroffen en worden gezien de aanwezige vegetatie ook niet verwacht.

Effectbeoordeling

In de projectgebieden zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen en te verwachten. Het nemen van vervolgstappen voor in het kader van de Wnb beschermde planten is in voorliggende situatie niet nodig.

4.2 Zoogdieren - vleermuizen

Inventarisatie

De woningen in de projectgebieden hebben voor vleermuizen geschikte invliegopeningen, waaronder ruimte onder het daklood, ruimte bij de dakranden en bij enkele huizen in Midlum ventilatievoegen. Vleermuisverblijfplaatsen in de bebouwing kunnen daarom niet op voorhand worden uitgesloten, zodat nader onderzoek nodig is.

In de veelal vrij jonge bomen in de projectgebieden zijn geen voor vleermuizen geschikte ruimten, zoals holtes of loszittende schors aangetroffen. Verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen kunnen worden uitgesloten. De tuinen en de groenstroken tussen de woningen in de projectgebieden zijn geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Te verwachten zijn soorten die regelmatig in bebouwd gebied voorkomen zoals laatvlieger en gewone en ruige dwergvleermuis. In de projectge-

bieden zijn geen doorgaande lineaire structuren als lanen aanwezig die onderdeel kunnen vormen van een essentiële vliegroute van vleermuizen.

Bij de woningen in de deelgebieden 1 (S. van der Ploegstrjitte en Andreasstrjitte in Wijnaldum) en 3 (Frittemastraat en Fonteinstraat in Midlum) is in het onderzoekseizoen van 2017 nader onderzoek uitgevoerd naar verblijfplaatsen van vleermuizen. De resultaten van het nader onderzoek naar vleermuisverblijfplaatsen in de bebouwing worden hieronder voor deze gebieden separaat beschreven.

Nader onderzoek deelgebied 1: S. van der Ploegstrjitte en Andreasstrjitte in Wijnaldum

Op de avonden van 10 juni, 17 augustus en 14 september en in de vroege ochtend van 13 juli 2017 is nader onderzoek uitgevoerd naar verblijfplaatsen van vleermuizen in het projectgebied in Wijnaldum en in de directe omgeving daarvan. Voor de beschrijving van de methode en de omstandigheden tijdens de inventarisaties wordt verwezen naar paragraaf 6.1.

INVENTARISATIE 10 JUNI 2017

Tijdens het avondbezoek op 10 juni werd de eerste vleermuis, een voorbijvliegende laatvlieger, waargenomen om 22:35 uur (31 minuten na zonsondergang). Verder zijn verspreid over de avond een voorbijvliegende gewone dwergvleermuis en enkele voorbijvliegende laatvliegers waargenomen. De dieren vlogen naar een foerageergebied boven een weiland ten noordwesten van het projectgebied. Er zijn geen waarnemingen gedaan die duiden op de aanwezigheid van een vleermuisverblijfplaats in het projectgebied.

INVENTARISATIE 13 JULI 2017

Tijdens het ochtendbezoek op 13 juli is om 03:50 uur een voorbijvliegende laatvlieger waargenomen ten westen van het projectgebied. Om 04:17 uur is ten noordwesten van het projectgebied een voorbijvliegende ruige dwergvleermuis waargenomen. Opnieuw zijn geen waarnemingen, zoals zwermgedrag, gedaan die duiden op de aanwezigheid van een vleermuisverblijfplaats.

INVENTARISATIE 17 AUGUSTUS 2017

Tijdens het avondbezoek van 17 augustus zijn in en nabij het projectgebied enkele paarroepende gewone dwergvleermuizen aangetroffen. De paarroepende gewone dwergvleermuizen zijn herhaaldelijk waargenomen nabij S. van der Ploegstrjitte 3, S. van der Ploegstrjitte 2 en Andreasstrjitte 7. Op 17 augustus zijn geen invliegende vleermuizen waargenomen. Toch is het zeer waarschijnlijk dat er een paarverblijf van gewone dwergvleermuis aanwezig is in een van de huizen van S. van der Ploegstrjitte (1 t/m 19 oneven).

INVENTARISATIE 14 SEPTEMBER 2017

Tijdens het avondbezoek van 14 september zijn enkele gewone dwergvleermuizen foeragerend waargenomen. Verder is nabij het projectgebied een paarroepende ruige dwergvleermuis waargenomen. Deze vloog herhaaldelijk om en nabij Readyk 18. Op 14 september zijn geen waarnemingen gedaan die duiden op de aanwezigheid van een vleermuisverblijfplaats binnen het projectgebied.

Nader onderzoek deelgebied 3: Frittemastraat en Fonteinstraat in Midlum

Op de avonden van 31 mei, 4 september en 26 september en in de vroege ochtend van 4 juli 2017 is nader onderzoek uitgevoerd naar verblijfplaatsen van vleermuizen in het projectgebied in Midlum en in de directe omgeving daarvan. Voor de beschrijving van de methode en de omstandigheden tijdens de inventarisaties wordt verwezen naar paragraaf 6.1.

INVENTARISATIE 31 MEI 2017

Tijdens het avondbezoek op 31 mei zijn geen vleermuizen waargenomen binnen de grenzen van het projectgebied. Alleen aan de Kerkstraat, ter hoogte van de kerk, is een passerende laatvlieger en kortstondig een foeragerende gewone dwergvleermuis aangetroffen. Waarnemingen die duiden op de aanwezigheid van een vleermuisverblijfplaats in het projectgebied zijn niet gedaan.

INVENTARISATIE 4 JULI 2017

Met het ochtendbezoek op 4 juli is slechts één passerende gewone dwergvleermuis waargenomen binnen het projectgebied. Het dier vloog aan de achterzijde van de woning aan de Frittemastraat 3, richting het westen. Waarnemingen van invliegende dieren of andere waarnemingen die duiden op de aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen, zijn niet gedaan.

INVENTARISATIE 4 SEPTEMBER 2017

Gedurende het avondbezoek zijn slechts enkele foeragerende dieren waargenomen op de projectlocatie. Het betrof hierbij twee gewone dwergvleermuizen aan de Fonteinstraat/Frittemastraat. Op de hoek met de Fonteinstraat/Kerkstraat is later op de avond een exemplaar van ruige dwergvleermuis waargenomen.

Sociale roepjes van zowel ruige- als gewone dwergvleermuis zijn niet gehoord. Ook tijdens dit avondbezoek zijn geen waarnemingen gedaan die duiden op de aanwezigheid van een vleermuisverblijfplaats in het projectgebied.

INVENTARISATIE 26 SEPTEMBER 2017

Met het avondbezoek van 26 september zijn er wederom twee gewone dwergvleermuizen en een ruige dwergvleermuis foeragerend waargenomen. Aan de overzijde van de Fonteinstraat, net buiten het projectgebied, is een baltende gewone dwergvleermuis waargenomen. Binnen het projectgebied zijn geen waarnemingen gedaan die mogelijk wijzen op een (paar)verblijfplaats van vleermuizen.

Effectbeoordeling alle deelgebieden

Bij de woningen aan de Bernhardlaan en Julianalaan in Midlum (deelgebied 4) en bij de woningen aan De Buorren in Wijnaldum (deelgebied 2) is nader onderzoek naar vleermuizen nodig.

In de deelgebieden 1 en 3 is al nader onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd. Op basis van de hierboven beschreven inventarisaties kan worden geconcludeerd dat er vrijwel zeker 1 paarverblijfplaats van een gewone dwergvleermuis aanwezig is in een van de woningen van de S. van der Ploegstrjitte of Andreasstrjitte in Wijnaldum. Hoewel de exacte locatie van de verblijfplaats kon niet worden vastgesteld, duidt het gedrag op de aanwezigheid van een paarverblijfplaats in de woningen binnen het

projectgebied. Verder zijn tijdens het nader onderzoek in Wijnaldum geen waarnemingen gedaan die duiden op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen binnen het projectgebied.

Tijdens het nader onderzoek in Midlum zijn geen waarnemingen gedaan die duiden op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen binnen het projectgebied.

De vernietiging van één paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis bij uitvoering van het project leidt tot een verbodsovertreding van de Wnb ten aanzien van vleermuizen. Voor het vernietigen van de paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis moet een ontheffing van de Wnb worden aangevraagd.

Bij uitvoering van het plan gaat waarschijnlijk foerageergebied voor vleermuizen verloren, al zal naar verwachting ook na uitvoering van het project geschikt foerageergebied behouden blijven. In de omgeving van het projectgebied is bovendien in ruime mate alternatief foerageergebied aanwezig, zodat de ontwikkelingen niet zullen leiden tot negatieve effecten op vleermuizen.

4.3 Zoogdieren – overige

Inventarisatie

In de tuinen en groenstroken in de projectgebieden is een aantal algemene grondgebonden zoogdieren te verwachten, zoals bosmuis, huisspitsmuis en egel. Voor de te verwachten algemene soorten geldt in de provincie Fryslân een vrijstelling van de verbodsartikelen van de Wnb bij ruimtelijk ontwikkelingen. Potentieel leefgebied voor niet-vrijgestelde grondgebonden zoogdiersoorten ontbreekt in en om de projectgebieden.

Effectbeoordeling

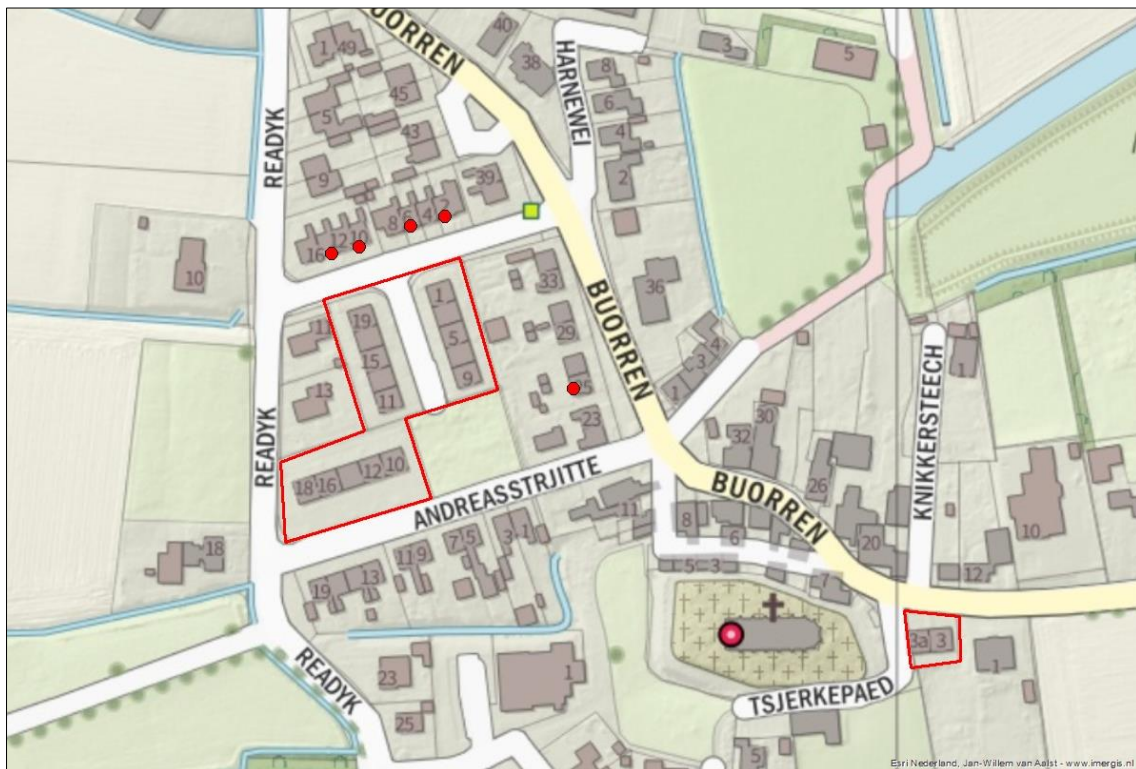
Mogelijk kunnen als gevolg van de plannen verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende grondgebonden zoogdiersoorten verstoord of vernietigd worden en kunnen dieren gedood worden. In het geval van ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor deze soorten (zie ook bijlage 1) een vrijstelling van artikel 3.10, lid 1 Wnb. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. In het kader van de voorgenomen activiteiten is daarom een ontheffingsaanvraag van de Wnb voor deze soorten niet nodig. Wel blijft de algemene zorgplicht van toepassing.

4.4 Vogels

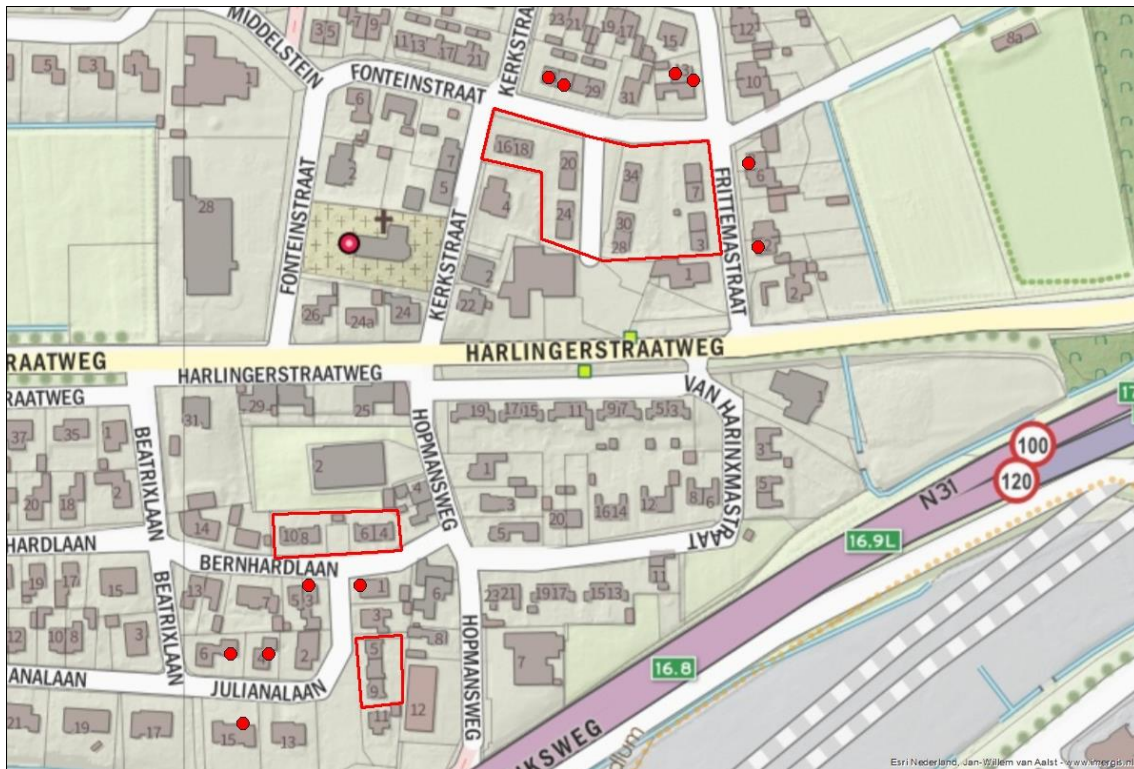
Inventarisatie

Woningen kunnen broedlocaties van huismus en gierzwaluw herbergen, soorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn. De dakpannen van de woningen in de projectgebieden sluiten nauw aan op het dak en de dakrand, zodat geschikte invliegopeningen voor gierzwaluw ontbreken. De dakpannen van de woningen sluiten ook vrij dicht aan op de dakgoot, zodat de daken ook niet optimaal zijn voor huismus. Maar omdat de soort algemeen voorkomt in Wijnaldum en Midlum en broedgevallen niet helemaal uitgesloten konden worden, is op 5 en 21 april 2017 in de projectgebieden en directe omgeving nader onderzoek naar huismus uitgevoerd. Voor de beschrijving van de methode en de omstandigheden tijdens de inventarisaties wordt verwezen naar paragraaf 6.1.

Tijdens beide inventarisaties zijn geen nestindicerende waarnemingen van huismus gedaan bij de onderzochte woningen. Nestindicerend gedrag, zoals vanuit de dakgoot zingende mannetjes en aanvoer van voedsel of nestmateriaal, is wel waargenomen bij woningen in de nabijheid van de projectgebieden in Wijnaldum en Midlum. In figuur 3 en 4 zijn de locaties van huismusterritoria in de omgeving van het projectgebied aangegeven. De groene delen van de projectgebieden worden wel regelmatig door huismussen gebruikt als foerageergebied.

Figuur 3. Locaties met nestindicerend gedrag van huismus (rood) in de omgeving van het projectgebied (rode belijning) in Wijnaldum. (Bron kaartbeeld: Jan-Willem van Aalst, www.imergis.nl. Bron webservice: Esri Nederland, www.esri.nl.)

Figuur 4. Locaties met nestindicerend gedrag van huismus (rood) in de omgeving van het projectgebied (rode belijning) in Midlum. (Bron kaartbeeld: Jan-Willem van Aalst, www.imergis.nl. Bron webservice: Esri Nederland, www.esri.nl.)

In de opgaande beplanting in de projectgebieden zijn geen nesten van vogels met jaarrond beschermde nesten, zoals roeken of roofvogels aangetroffen. De projectgebieden vormen ook geen belangrijk onderdeel van het foerageergebied van deze soorten.

In de tuinen en groenstroken binnen de projectgebieden kan een aantal algemene vogelsoorten van tuinen en parken tot broeden komen, zoals merel, winterkoning, heggenmus, Turkse tortel en vink. In de nok van de noordnoordwestelijke gevels van de woningen aan de S. van der Ploegstrjitte 1 en 19 zijn vier huiszwaluwnesten aangetroffen.

Effectbeoordeling

Bij uitvoering van het project gaan geen nestplaatsen van vogels met jaarrond beschermde nesten verloren. De projectgebieden veranderen wel als foerageergebied voor huismus, maar aangezien nieuwe woningen zijn voorzien, zullen de projectgebieden naar verwachting niet ongeschikt worden als foerageergebied voor huismus. Bovendien is in de omgeving van de te slopen woningen in Wijnaldum en Midlum veel groen aanwezig dat zeer geschikt is als foerageergebied voor huismus. Negatieve effecten op vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen zijn dan ook niet te verwachten.

Met betrekking tot overige broedvogelsoorten kan ervan worden uitgegaan dat geen verbodsbepalingen worden overtreden als buiten het broedseizoen wordt gewerkt. Indien werkzaamheden tijdens het broedseizoen worden uitgevoerd, kunnen in gebruik zijnde nesten van vogels in de directe omgeving worden verstoord of vernietigd. Dit is bij wet verboden. Vernietiging of verstoring van in gebruik

zijnde nestplaatsen kan worden voorkomen door bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen. Een standaardperiode voor het broedseizoen is er niet; van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste vogels geldt dat het broedseizoen ongeveer van 15 maart tot 15 juli duurt.

4.5 Amfibieën en vissen

Inventarisatie

De projectgebieden omvatten geen permanent oppervlaktewater. De aanwezigheid van beschermde vissen en voortplanting van amfibieën in de projectgebieden kan daardoor worden uitgesloten. De projectgebieden vormen hooguit landbiotoop voor enkele amfibieënsoorten, zoals de algemene soorten gewone pad, bruine kikker en kleine watersalamander. Voor deze algemene soorten geldt in de provincie Fryslân een vrijstelling van de verbodsartikelen van de Wnb bij ruimtelijke ontwikkelingen. In de projectgebieden is geen geschikt leefgebied aanwezig voor de meer kritische niet-vrijgestelde amfibieënsoorten, die overigens ook niet in de omgeving van Wijnaldum en Midlum voorkomen (Ravon.nl).

Effectbeoordeling

Door de ontwikkelingen zullen de projectgebieden als landbiotoop voor amfibieën veranderen. Mogelijk kunnen als gevolg van de plannen verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende amfibieënsoorten verstoord of vernietigd worden en kunnen enkele dieren gedood worden. De te verwachten algemene soorten worden niet in hun voortbestaan bedreigd en vallen onder de vrijstellingsregeling van de provincie Fryslân bij ruimtelijke ontwikkelingen. Aan deze vrijstelling (artikel 3.10, lid 1 Wnb) zijn geen aanvullende eisen gesteld. In het kader van de voorgenomen activiteiten is daarom een ontheffingsaanvraag voor deze soorten niet nodig. Wel blijft de algemene zorgplicht van toepassing.

4.6 Reptielen en ongewervelden

Inventarisatie

De projectgebieden vormen geen geschikt biotoop voor beschermde reptielen en ongewervelden.

Effectbeoordeling

Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep reptielen en ongewervelden ontstaan. Als gevolg van de ontwikkelingen zijn geen effecten op beschermde soorten te verwachten.

5 Conclusie en consequenties

5.1 Beschermd gebieden

Negatieve effecten op Natura 2000-gebieden zijn uitgesloten vanwege de aard van het plan en de afstand tussen de projectgebieden en beschermde gebieden. Het plan is niet in strijd met de gebiedenbescherming van de Wnb. Een vergunning van de Wnb is niet nodig.

Gebieden die zijn beschermd in het kader van de Verordening Romte Fryslân 2014 liggen op ruime afstand van de projectgebieden. Het plan is niet in strijd met het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid.

5.2 Beschermd soorten

Uit het onderzoek komt naar voren dat bij de woningen aan de Bernhardlaan en Julianalaan in Midlum en bij de woningen aan de Buorren in Wijnaldum nader onderzoek naar vleermuizen nodig is.

Bij de uitvoering van de plannen gaat een paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis verloren bij de woningen aan de S. van der Ploegstrjitte of Andreasstrjitte in Wijnaldum. Op dit punt is het plan in strijd met de soortenbescherming van de Wnb, zodat voor deze soort een ontheffing moet worden aangevraagd.

Daarnaast komt uit het onderzoek naar voren dat, indien werkzaamheden tijdens het broedseizoen worden uitgevoerd, in gebruik zijnde nesten van vogels kunnen worden verstoord of vernietigd; dit is bij wet verboden (Wnb artikelen 3.1 en 3.5). Vernietiging of verstoring van in gebruik zijnde nestplaatsen kan voorkomen worden door bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen. De Wnb kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste broedvogels geldt echter dat het broedseizoen valt tussen 15 maart en 15 juli.

5.3 Uitvoerbaarheid

Uit het onderzoek naar effecten op beschermde natuurwaarden blijkt dat een ontheffing van de Wnb moet worden aangevraagd in verband met de vernietiging van een paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis. De verwachting is dat deze ontheffing verkregen kan worden.

Verder zijn de plannen niet in strijd met de soorten- en gebiedenbescherming van de Wnb en het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid, zodat het project uitvoerbaar wordt geacht bij verkrijging van een Wnb-ontheffing voor gewone dwergvleermuis.

Gezien de aangetroffen soorten en de in dit rapport opgenomen voorziene plannen en activiteiten behoudt dit onderzoek drie jaar zijn geldigheid voor een wettelijke of juridische procedure. Bij aanpassingen van het oorspronkelijke plan en veranderingen in de terreinomstandigheden van de projectgebieden die kunnen leiden tot andere inzichten met betrekking tot natuurwaarden, is een actualisatie van het onderzoek aan de orde.

6 Bronnen

6.1 Veldbezoek

De projectgebieden en omgeving zijn op 5 april 2017 door de heer B. Omon MSc bezocht om een indruk te krijgen van de terreinomstandigheden van de projectgebieden, de omgeving en de voorkomende flora en fauna. Tijdens het bezoek zijn waargenomen planten- en diersoorten genoteerd, maar zijn verder geen volledige vegetatieopnamen gemaakt. Tijdens dit bezoek was het half bewolkt, matige wind en circa 13 C°.

De inventarisatie van huismussen is uitgevoerd volgens de methode uit de soortenstandaard van huismus van de RVO (11). Op basis van de voorschriften uit de soortenstandaard zijn twee gerichte veldbezoeken uitgevoerd in de optimale onderzoeksperiode tussen 1 april en 15 mei met een tussenperiode van meer dan 10 dagen. Het onderzoek is uitgevoerd in de ochtend, wanneer sprake is van de meeste activiteit van huismus en tijdens gunstige weersomstandigheden (zie tabel 1).

Tabel 1. Omstandigheden tijdens de huismusinventarisaties

Datum	Tijdsduur	Zonsopkomst/ondergang	Weer	Temperatuur
05-04-2017	08:30 - 09:30	7:05	Bewolkt, droog, wind 3-4 Bft	10 °C
21-04-2017	10:00 - 11:00	6:30	Half bewolkt, droog, wind 3-4 Bft	13 °C

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd op basis van het Vleermuisprotocol 2017². Dit protocol is in 2009 ontwikkeld door bijdragen van meerdere partijen en wordt jaarlijks geëvalueerd door het Vleermuisvakberaad (deskundigen van het Netwerk Groene Bureaus, de Zoogdiervereniging en de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO)).

Vleermuisen maken verspreid over het jaar gebruik van verschillende verblijven (winter-, kraam-, zomer- en paarverblijfplaats). Een volledig vleermuisonderzoek naar verblijfplaatsen bestaat gemiddeld uit vier inventarisaties die verspreid over de periode half mei tot en met begin oktober worden uitgevoerd. Op deze manier wordt een seizoensbreed beeld verkregen van het gebruik van het plangebied door vleermuisen. Twee inventarisaties (avond- en ochtendbezoek) zijn uitgevoerd in de periode half mei - half juli (specifiek gericht op de aanwezigheid van kraam- en zomerverblijven) en twee inventarisaties (avondbezoeken) in de periode half augustus - begin oktober (gericht op de aanwezigheid van paar- en zomerverblijven). Alle inventarisaties vonden plaats onder gunstige weersomstandigheden (zie tabel 2 en 3).

Bij het vleermuisonderzoek zijn in Midlum per inventarisatie 2 onderzoekers ingezet. In Wijnaldum is het onderzoek uitgevoerd door 1 onderzoeker. De inventarisaties zijn uitgevoerd door de heren F. Lang, M. Volkers en J. Zijp.

² <http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>

Tabel 2. Omstandigheden tijdens de vleermuisinventarisaties in Wijnaldum

Datum	Tijdsduur	Zonsopkomst/ondergang	Weer	Temperatuur
10-06-2017	21:30 - 00:10	21:59	Onbewolkt, wind 1-2 Bft	19 °C
13-07-2017	03:30 - 05:30	05:36	Bewolkt, wind 3-4 Bft	13 °C
17-08-2017	22:00 - 00:00	20:59	Licht bewolkt, wind 3-4 Bft	18 °C
14-09-2017	22:45 - 00:45	19:57	Onbewolkt, wind 4 Bft	12 °C

Tabel 3. Omstandigheden tijdens de vleermuisinventarisaties in Midlum

Datum	Tijdsduur	Zonsopkomst/ondergang	Weer	Temperatuur
31-05-2017	21:35 - 23:35	21:49	Onbewolkt, windstil	14 °C
04-07-2017	03:30 - 05:30	05:27	Licht bewolkt, wind 2-3 Bft	13 °C
04-09-2017	20:15 - 22:15	20:20	Licht bewolkt, wind 2-3 Bft	18 °C
26-09-2017	19:30 - 21:30	19:31	Bewolkt, wind 2-3 Bft	14 °C

Vleermuizen maken gebruik van echolocatie om zich te oriënteren in een gebied en voor het lokaliseren van prooien tijdens de jacht. Deze echolocatie vindt plaats door middel van ultrasone geluiden die de vleermuis produceert en zijn soortspecifiek (frequentie en ritme). Met behulp van een ultrageluiddetector (batdetector) kunnen deze geluiden voor mensen hoorbaar worden gemaakt. Bij het onderzoek is gebruikgemaakt van Pettersson D240x ultrasounddetectoren. Met een Edirol R 09-RH en Roland R-05 Audiorecorder zijn geluidsopnamen gemaakt die later zijn geanalyseerd met behulp van het programma WaveSurfer.

6.2 Bronnen

- Streekplan Fryslân 2007
- Verordening Romte Fryslân 2014, <http://www.ruimtelijkeplannen.nl>
- Omgevingsverordening provincie Groningen, <http://www.ruimtelijkeplannen.nl>
- Gebiedendatabase Natura 2000-gebieden, Ministerie van Economische Zaken <https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>
- Quickscanhulp.nl. Dit is een internetapplicatie die gegevens over beschermde soorten van de laatste vijf jaar in een aan te geven gebied toegankelijk maakt. Deze gegevens zijn afkomstig uit de nationale Databank Flora en Fauna (NDF). Het is een initiatief van onder meer de Gegevensautoriteit Natuur en de organisaties binnen de VOFF. www.quickscanhulp.nl.
- Ravon.nl. Soortinformatie amfibieën en reptielen; geraadpleegd: 24-11-17 www.ravon.nl
- Wet natuurbescherming, ingangsdatum 1 januari 2017.
- Zoogdierverseniging.nl. soortinformatie Waterspitsmuis; geraadpleegd: 20-11-17 <http://www.zoogdierverseniging.nl/de-waterspitsmuis-neomys-fodiens>

Bijlagen

1. Soortenvrijstellinglijst Provincie Fryslân

Bijlage 1. Soortenvrijstellinglijst Provincie Fryslân

In onderstaande tabel zijn de soorten waarvoor in de provincie Fryslân vrijstelling geldt weergegeven (Verordening Wet natuurbescherming Fryslân 2017).

ZOOGDIEREN	
Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>
Steenmarter	<i>Martes foina</i>
Haas	<i>Lepus europeus</i>
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Vos	<i>Vulpes Vulpes</i>
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>
Mol	<i>Talpa europea</i>
REPTIELEN EN AMFIBIEËN	
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Middelste groene kikker (bastaardkikker)	<i>Rana esculenta</i>
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>
Meerkikker	<i>Rana ridibunda</i>

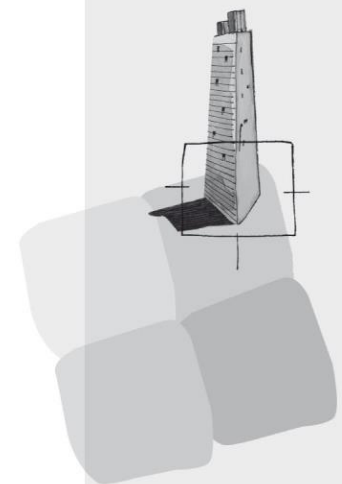
Colofon

Opdrachtgever
De Bouwvereniging

Rapport
BügelHajema Adviseurs
dhr. B. Omon

Projectleiding
BügelHajema Adviseurs
mw. H. Vegelin

Projectnummer
119.12.01.05.05

BügelHajema Adviseurs bv
Adviseurs voor
leefomgeving en
omgevingsrecht BNSP
Vaart NZ 50
9401 GN Assen
T 0592 316 206
F 0592 314 035
E info@bugelhajema.nl
W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen,
Leeuwarden en
Amersfoort